

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

nadace
partnerství

| LIDÉ A PŘÍRODA

Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce. Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union.

Jak uspořádat místní referendum

Máte právo rozhodnout

Garantuje vám ho Listina základních práv
a svobod a zákon č. 22/2004 Sb.,
o místním referendu.

Přišli jste s dobrým návrhem, který má podporu veřejnosti. Zkusili jste přesvědčit zastupitelstvo, aby zachovalo park, zrekonstruovalo chátrající koupaliště, regulovalo hazard či nerušilo mateřskou školku, ale zastupitelé se vaším návrhem odmítají zabývat? O řadě záležitostí s dopadem na život v obci mohou rozhodnout občané v místním referendu.

Výsledek referenda je pro obec závazný.

Nechtějí se zabývat potřebami o **Uspořádejte místní referendu**

Místní referendum je nástroj, kterým mohou občané přinutit samosprávu jednat. Zpravidla mu předcházejí kroky popsané v manuálu *Nástroje pro komunikaci občana se státní správou*. Pokud všechny snahy o domluvu se zastupitelstvem selžou, nedaří se najít společnou řeč a spojení k prosazení potřeb občanů, mohou se občané pokusit zavázat zastupitelstvo k činu místním referendem.

Návrh konání referenda

Utvořte přípravný výbor.

Referendum může navrhnout pouze přípravný výbor, a to minimálně tříčlenný.

Sepište návrh na uspořádání místního referenda.

Návrh musí obsahovat:

- **přesné určení území**, na němž se konání referenda navrhuje
- **odůvodnění návrhu** konání referenda
- **odůvodněný odhad nákladů** jak samotného referenda, tak realizace rozhodnutí na jeho základě
- **přesné znění otázky**, na kterou lze odpovědět **ano, či ne**
- **informace o přípravném výboru** – jméno, příjmení, trvalý pobyt, datum narození a podpisy členů přípravného výboru
- označení **zmocněnce** ze členů přípravného výboru
- **přílohu – podpisovou listinu** s očíslovanými podpisovými archy

Tip: Pokud si nejste jistí správností formulace ANO/NE otázky, obraťte se na nás. Pokud jde o případ veřejného zájmu, pak vám vhodnost otázky posoudíme zdarma.

Sbírejte podpisy.

Nepotřebujete k tomu žádné speciální povolení. Počítejte s tím, že od odevzdání návrhu konání referenda do jeho uskutečnění může uplynout i několik měsíců. Zvláště pokud chcete směřovat referendum k nějakému konkrétnímu datu, začněte sbírat podpisy s dostatečným předstihem.

Referendum mohou podpořit jen osoby s právem volit do zastupitelstva obce (tj. občané obce, kteří dosáhli věku 18 let).

Tip: Při získávání podpisů nabádejte občany, aby se zapisovali čitelně, nejlépe hůlkovým písmem. Nečitelně vyplněné údaje mohou být úřadem vyškrtnuty.

Podpisové listiny musejí obsahovat:

- **znění otázky**
- **určení území**, na němž se konání referenda navrhuje
- **informace o přípravném výboru**
(bez vlastnoručních podpisů)
- **vlastnoruční podpisy** podporovatelů místního referenda, jejich jméno, příjmení, datum narození a adresu
- upozornění na zákaz opakovaného podpisu a na zákaz podpisu neoprávněných osob pod hrozbou pokuty

Pozor: Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o místním referendu, nebo kdo v podpisové listině uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3 000 Kč.

Podejte návrh referenda.

Návrh na vyhlášení místního referenda je možné podat poštou nebo osobně na vašem obecním či městském úřadě.

Tip: Pokud v návrhu bude něco chybět, úřad vás musí vyzvat k opravě.

Vyhlášení místního referenda

Zastupitelstvo musí o vyhlášení referenda rozhodnout na svém nejbližším zasedání. Pokud je návrh na vyhlášení podpořen dostatečným počtem řádných podpisů, zastupitelstvo musí referendum vyhlásit (pokud se zastupitelstvo nerozhodne záležitost řešit samo).

Potřebný počet podpisů záleží na celkovém počtu oprávněných osob v obci – tedy občanů obce, kteří dosáhli věku 18 let.

- do 3 000 obyvatel: **30 %** oprávněných osob
- do 20 000 obyvatel: **20 %** oprávněných osob
- do 200 000 obyvatel: **10 %** oprávněných osob
- nad 200 000 obyvatel: **6 %** oprávněných osob

Tip: Pokud zastupitelstvo referendum odmítá vyhlásit, obraťte se na soud.

Konání místního referenda

K platnosti referenda je zapotřebí, aby se jej zúčastnilo alespoň 35 % oprávněných občanů. Rozhodnutí v referendu se stane pro obec závazným, pokud pro něj hlasuje nadpoloviční většina zúčastněných a současně alespoň 25 % z celkového počtu oprávněných občanů.

Referendum probíhá **podobně jako volby. Hlasujete pro, nebo proti návrhu.** Výsledky hlasování se **zveřejní na úřední desce** obecního úřadu.

Tip: Je výhodné spojit místní referendum s volbami. Navrhnete to zastupitelstvu v návrhu na vyhlášení místního referenda.

Referendum u soudu

V roce 2000 jsme se podíleli na iniciování vůbec prvního místního referenda, ve kterém v Táboře rozhodovali občané o vedení dvou nových silnic středem města. Tehdejší podmínky pro vyhlášení referenda byly přísnější než dnes a ve městě velikosti Tábora bylo referendum fenomenálním úspěchem. Dnes je vyhlášení místního referenda snazší, přesto jsme jej museli několikrát řešit soudní cestou. Občané však u soudu zpravidla uspějí.

Jak o referendech rozhodovaly soudy?

Referendum se má konat společně s volbami

Zastupitelstvo by mělo vyhlásit referendum na termín voleb, pokud to přípravný výbor navrhne, ledaže by mělo závažný důvod vyhlásit referendum na jiný termín. Závažným důvodem ale nesmí být důvod finanční – co nejvyšší účast občanů v referendu má přednost. V případě vyhlášení na jiný termín se může přípravný výbor bránit u soudu, a to i přesto, že zákon výslovně takový důvod podání návrhu k soudu nezná.

Smlouva s investorem konání referenda nebrání

Investoři často uzavírají s obcemi „smlouvy o spolupráci“, ve kterých zavazují obec podniknout veškeré kroky ve prospěch jejich projektu. Referendum, zda si občané projekt přejí, lze uspořádat i v případě, že by jeho výsledek znamenal porušení takové smlouvy.

Je možné konat referendum i o věci, kterou bude rozhodovat úřad

Zákon zakazuje konat referendum o věci, o níž se má rozhodovat ve správním řízení. Referendem totiž není možné zavázat úřad (stavební, finanční apod.), aby nějak rozhodl. Občané však mohou zavázat obec, aby jako účastník řízení podala námítky. Tímto způsobem je možné konat referendum i o takové otázce, o níž se má rozhodovat ve správním řízení.

Referendem lze zavázat obec k přijetí vyhlášky, nikoli ale k jejímu přesnému znění

Zákon zakazuje konat referendum o obecně závazných vyhláškách obce. Soudy však rozhodly, že je zakázána pouze taková otázka, která by přímo obsahovala znění vyhlášky. Je však možné zavázat obec například k tomu, aby vydáním obecně závazné vyhlášky zakázala hazard na svém území.

V referendu můžete zavázat obec ke schválení územního plánu

O schválení návrhu územního plánu lze konat místní referendum. Návrh totiž schvaluje zastupitelstvo obce v samostatné působnosti, nikoli ve „zvláštním řízení“.

Každý vyškrtnutý podpis musí obec řádně odůvodnit

Obec musí zdůvodnit vyškrtnutí každého podpisu z podpisové listiny. Je třeba konkrétně napsat, v čem vada spočívala, aby ji přípravný výbor mohl opravit. Důvodem k vyškrtnutí přitom nemůže být například uvedení jiného než trvalého bydliště, pokud i trvalé bydliště má signatář v téže obci.

Kampaň musí být vyvážená

Plakátovací plocha, letáky, obecní zpravodaj a další informační prostředky musejí být poskytnuty v přiměřené míře oběma stranám – odpůrcům i podporovatelům návrhu. Obec nesmí vést kampaň ve prospěch jí prosazované varianty, aniž by umožnila vyjádřit názor druhé strany.

Vzor návrhu na vyhlášení místního referenda

Elektronicky jej
naleznete na adrese
[www.frankbold.org/vzory/
navrh-konani-referenda.doc](http://www.frankbold.org/vzory/navrh-konani-referenda.doc)

název obce, které návrh zasíláte
adresa
místo a datum odeslání

**Návrh přípravného výboru na konání místního referenda
o (doplňte stručně téma) ve dnech (doplňte návrh termínu)**
dle § 10 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu

a) Označení území

Místní referendum se bude konat na území města/obce
(doplňte kde, zda na území celé obce, či v její části).

b) Znění ANO/NE otázky/otázek navržených k rozhodnutí v místním referendu
Doplňte otázky.

c) Odůvodnění návrhu

Doplňte argumenty týkající se přímo vaší věci – proč je tato otázka závažná
a občané by se k ní měli vyjádřit.

d) Odhad nákladů a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce, popřípadě města

1. náklady na provedení místního referenda:

Pokuste se odhadnout předpokládané náklady pro obec spojené s vyhlášením
referenda – patří sem například náklady na volební lístky, místnosti a komise.
Navrhněte, z čeho je může obec uhradit. V souladu s § 9 a § 21 zákona č. 22/2004 Sb.,
o místním referendu může přípravný výbor zajistit na vlastní náklady své vlastní
zástupce ve volebních komisích.

2. náklady spojené s realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu:

Doplňte, zda případný úspěch referenda bude mít pro obec za následek nějaké výdaje.
Chtějí-li občané například vybudování dětského hřiště, náklady spojené s realizací
výsledku referenda budou spočívat v nákladech na vybudování hřiště.

e) Označení zmocněnce z členů přípravného výboru

Zmocněncem členů přípravného výboru je...

Doplňte jméno, příjmení, datum narození a adresu bydliště zmocněnce.

f) Členové přípravného výboru

Doplňte jméno, příjmení, datum narození, místo trvalého pobytu
a vlastnoruční podpis členů přípravného výboru.

Podrobnější návody naleznete
v naší online poradně

nezákonná stavb|

HLEDAT

www.frankbold.org/poradna

**Jednejte s úřady
jako profík.
Staňte se
Občanem 2.0**

www.obcandvanula.cz

Získejte zdarma právní rady pro začátečníky i pokročilé,
připojte se k síti lidí s podobnými problémy.

Frank Bold mění svět. Právem.
Budoucnost potřebuje svobodnou
a informovanou společnost.

Mluvte do věcí, které se vás týkají.

Chcete ve vaší obci něco změnit?

Nesouhlasíte s postupem zastupitelstva?

Máte nápady, jak zlepšit prostředí, ve kterém žijete?

Máte šanci prosadit změnu.

Korupci a nehospodárnému utrácení
veřejných peněz, stejně jako ničení přírody
a vašeho okolí, se totiž nejlépe daří tam,
kde se nikdo nezajímá a neozve.

www.frankbold.org